

Beslutningsforslag nr. B 125. Fremsat den 23. februar 1988 af Riishøj (SF), Carsten Andersen (SF), Birgitte Husmark (SF), Ejner Larsen (SF), Gert Petersen (SF), Ebba Strange (SF) og Jens Thoft (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om skærpelse af kontrollen med handelssanktioner over for Sydafrika

Med det formål at forbedre såvel den danske som den internationale kontrol med overholdelse af sanktionslovgivning over for Sydafrika og at støtte bestræbelserne for at gennemføre yderligere bindende sanktioner over for Sydafrika opfordrer Folketinget regeringen til:

- kraftigt at forbedre kontrollen med overholdelse af den vedtagne danske lovgivning om forbud mod handel med og forbud mod nyinvesteringer i Sydafrika,
- på det nordiske udenrigsministermøde at stille forslag om et tættere nordisk samarbejde om kontrollen med de nordiske landes

handelssanktioner, bl.a. gennem oprettelse af et fællesnordisk sekretariat til kontrol med handelsembargoens overholdelse,

- at støtte de internationale organisationer, der arbejder for at forbedre kontrollen med overholdelsen af sanktioner over for Sydafrika, bl.a. gennem ydelse af økonomisk støtte til det hollandske Shipping Research Bureau og til det i Norge beliggende World Campaign against military and nuclear cooperation with South Africa og til oprettelse af det fællesnordiske sanktionsbureau, herunder til dettes danske sektion.

Bemærkninger til forslaget

Den 30. maj 1986 vedtog Folketinget ved 3. behandling lovforslaget om forbud mod handel med Den Sydafrikanske Republik og Namibia (lov nr. 289 af 4. juni 1986) (se Folketingstidende 1985-86, forhandlingerne sp. 8744, 9727, 11606 og 12454, tillæg A sp. 5263, tillæg B sp. 1653 og 1961 samt tillæg C sp. 1065), der, når overgangsbestemmelserne udløber i december 1988, vil standse alt erhvervsmæssigt samkvem med Sydafrika og Namibia bortset fra eksport af produkter til rent lægelige formål. Indførsel af kul er dog i stedet omfattet af lov nr. 267 af 22. maj 1986 om forbud mod indførsel af kul fra Den Sydafrikanske Republik og Namibia (se Folketingstidende 1985-86, forhandlingerne sp. 6123, 7988, 10295 og 10553, tillæg A sp. 4111, tillæg B sp. 1277 og 1429 og tillæg C sp. 501). Med disse love og den tidligere vedtagne lov om forbud mod nye danske investeringer m.v. i Sydafrika og Namibia (lov nr. 243 af 6. juni 1985) har Danmark fået en i international sammenhæng enestående Sydafrikalovgivning. De andre nordiske lande har siden gennemført handelsembargo over for Sydafrika, ligesom der i den amerikanske kongres er vedtaget de hidtil mest vidtgående begrænsninger i USA's økonomiske samarbejde med Sydafrika. Derimod er det ikke lykkedes i EF-sammenhæng at gennemføre sanktioner med blot begrænset virkning.

Dette indebærer dog ikke, at den danske Sydafrikapolitik ikke lider af alvorlige mangler. Det er således dybt beklageligt, at den danske regerings samarbejde med og direkte støtte til ANC og SWAPO er meget tilbage at ønske i sammenligning med den indsats, der ydes i de andre nordiske lande. Den danske apartheidbevilling er lille i nordisk sammenhæng, og dertil kommer, at andre nordiske lande yder direkte støtte til internationale institutioner, der søger sanktioner kontrolleret og fremmet, bl.a. Shipping Research Bureau og World Campaign against military and nuclear cooperation with South Africa. En sådan støtte ydes ikke fra dansk side. Selv om de samlede tal for samhandlen mellem Danmark og landene i det sydlige Afrika endnu ikke foreligger for hele 1987, så tyder tallene for januar-august 1987 (jf. svar

i Udenrigsudvalget) på, at der sker en omgåelse af den danske sanktionslovgivning bl.a. gennem eksport (og reeksport) fra de svageste frontliniestater.

Desuden er det velkendt, at Sydafrika udøver en bestemt ikke resultatløs indsats for at omgå sanktioner, bl.a. gennem sine ambassader i vestlige lande. I selve Sydafrika er der med dette formål oprettet et særligt sekretariat, Secretariat for unconventional trade. Sagen omkring Trigonrederiet (Operation Armscore) afslørede det netværk, som Sydafrika betjener sig af for at omgå FN's Sikkerhedsråds bindende våbenembargo.

Det er kendt, at sydafrikansk frugt flere gange er nået frem til det danske marked i løbet af 1987 under nye mærker og med et andet oprindelsesland. F.eks. har FDB i april 1987 indkøbt et parti druer af mærket Crown med oprindelsesland Zambia. Under udpakning af partiet blev der dog ved nogle af klaserne konstateret Cape-mærker, hvoraf det fremgår, at druerne kom fra Sydafrika.

FDB har underrettet såvel Statens Plantetilsyn som Landbrugsministeriet om dette, men disse myndigheder har ikke mulighed for at kontrollere, om oprindelseslandet er rigtigt. En medarbejder ved Statens Plantetilsyn har over for månedsbladet Press bekræftet, at hun er blevet informeret af en frugtimportør om, at det er »almindelig viden« i branchen, at der sker en opblanding med sydafrikansk frugt til det danske marked i Hamburg. Sydafrikakomiteen i København har i efteråret 1987 købt kasser med æbler af mærket Crown og med labelen Product of Zambia på Grønttorvet. Over for månedsbladet Press har Zambias ambassadør i Stockholm fortalt, at Zambia ikke eksporterer æbler til Europa under mærket Crown.

Det vides, at sydafrikansk kul opblandes i f.eks. den belgiske havneby Antwerpen og derfra sælges bl.a. til Danmark. Det vides, at Sydafrika bl.a. via aktiviteter i multinationale selskaber søger at usynliggøre en meget stor import af avanceret teknologi.

Dette sker også via Danmark, som afsløret i dagbladet Information den 30.-31. januar 1988. Her vistes, hvordan et sydafrikansk firma annoncerer efter kunder, som firmaet vil tilbyde »praktisk hjælp« til

at omgå handelsforbudet mellem Skandinavien og Sydafrika. Via et mellemhandlerfirma i Hamburg kan danske varer, f.eks. computerudstyr i store partier, sendes via tredjelande til Sydafrika.

Weekendavisen har den 22.-28. januar 1988 påvist, at flere rejsebureauer og luftfartsselskaber fortsat sælger rejser til Sydafrika. Blot sker det mere skjult, og nogle gange ved at billetten udstedes til f.eks. Botswana, hvortil rejsen går gennem Sydafrika. Månedstidningen Press har dokumenteret, at det sydafrikanske luftfartsselskab SAA (South African Airways) i København i samarbejde med Holger Krosgaards firma Jensens Safari i slutningen af februar 1988 vil sende danske turister til Sydafrika på fotosafari i modstrid med den danske lov, der forbyder sådan handel og tjenesteydelser. I samme artikel i Press og dagbladet Information den 6.-7. februar 1988 nævnes, at Jensens Safari alene i 1987 har sørget for hjemsendelse uden om det danske toldvæsen af 500 jagttrofæer, og at Jensens Safari i samarbejde med SAA (South African Airways) i København også planlægger at formidle rigtige safarirejser i 1988.

Såvel disse omgælder som Sydafrikas effektive arbejde i vestlige lande for at bryde sanktionerne kræver modsvar. Derfor foreslås det, at den danske kontrol med overholdelse af den vedtagne embargo styrkes gennem ansættelse af det fornødne personale i Industriministeriet og i toldvæsenet. Kontrollen bør have samme indhold, som gælder med hensyn til overtrædelser af våbenembargoen over for Sydafrika, bl.a. m.h.t. konfiskation og straf, og myndighedernes mulighed for at udøve kontrol bør ikke være mindre, end hvad der er gældende ved kontrol med overholdelse af den strategiske embargo i Øst-Vesthandlen (COCOM). Der bør gives en årlig redegørelse til Folketingets Udenrigsudvalg for, hvordan handelsembargoen kontrolleres, med angivelse af, hvilke firmaer der eksporterer varer i henhold til undtagelsesbestemmelsen for lægemiddeltransport, og for hvilke beløb.

På nordisk plan arbejdes i øjeblikket med justering af det fællesnordiske handelsprogram over for Sydafrika i lyset af de nordiske landes vedtagne handelsembargo. Det vil derfor være nærliggende, om Dan-

mark tager initiativ til et tæt nordisk statsligt samarbejde vedrørende kontrol.

I denne sammenhæng bør såvel Danmark som et fællesnordisk sekretariat arbejde tæt sammen med internationale organisationer og institutioner, der udfører et uundværligt arbejde for at omsætte FN's og de enkelte staters vedtagelser om sanktioner fra ord til handling. Dette er nødvendigt både for at undgå overlappning og for at gøre indsatsen så effektiv og folkeligt støttet som overhovedet muligt.

Såvel Sverige som Norge yder støtte til det hollandske Shipping Research Bureau, der udfører et fortræffeligt arbejde med hensyn til afsløring af omgælder af FN's frivillige olieboykot, en boykot, der i Danmark er indført ved lov. Støtten fra svensk og norsk side er på ca. 45.000 hollandske gylden om året. Danmark bør kunne yde mindst samme beløb. Det samme gælder det af Abdul Mintys ledede World Campaign against military and nuclear cooperation with South Africa, der tidligere har modtaget støtte fra Danmark og i dag får støtte i hvert fald fra den norske stat.

Endelig bør der ydes konkret støtte til en række private organisationers planer for oprettelse af et fællesnordisk sanktionsbureau, der i samarbejde med de statslige myndigheder vil arbejde for at sikre efterlevelsen af gældende sanktionslovgivning, føre dokumentation for overtrædelse, udvikle informationsvirksomhed om sanktionspolitikken i international/nordisk sammenhæng, bearbejde erfaringer med gældende lovgivning, påpege eventuelle svagheder og stille forslag om nødvendige forbedringer og ajourføring. Dette folkelige initiativ bør støttes. Herigennem vil der kunne etableres en hensigtsmæssig arbejdsdeling mellem det statslige og det ikkestatslige (folkelige) aspekt i kampen for at sikre efterlevelse af vores Sydafrikalovgivning.

Danmark har ydet et vigtigt bidrag til at isolere apartheidregimet i Sydafrika gennem den vedtagne handelsembargo. Vi bør vise omverdenen, at vi nu, hvor overgangsbestemmelserne udløber og boykotten snart virker fuldt ud, agter at sikre loven efterlevet.